

**Кафедра географії та туризму
Földrajz és Turizmus Tanszék**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ (ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ) / TURIZMUSSZERVEZÉS (IDEGENVEZETÉS)**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ / MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

до самостійної роботи / az önálló munkához

*Перший (бакалаврський) / Alapképzés (BSc)
(ступінь вищої освіти / felsőoktatás szintje)*

*24 Сфера обслуговування / 24 Szolgáltatási szféra
(галузь знань / képzési ág)*

*Туризм і рекреація / Turizmus és rekreáció
(спеціальність / szak)*

*Туризм / Turizmus
(освітня програма / képzési program)*

MEGTEKINTETTE ÉS ELFOGADTA
a Földrajz és Turizmus Tanszék értekezlete

2024. augusztus 30-án
2024/7. sz. jegyzőkönyv

Tanszékvezető:

Molnár József

Берегове / Beregszász

2024 р. / 2024

Важлива роль у засвоєнні курсу «Організація туризму (Організація екскурсійного обслуговування)», особливо на заочній формі навчання, належить самостійній роботі студентів. Для цього відведено 90 години, в рамках чого набуваються, закріплюються, поглиблюються та розширюються теоретичні знання, виконуються індивідуальні завдання. Методичні вказівки до самостійної роботи розроблений на основі Освітньої програми підготовки бакалаврів з галузі знань 24 Сфера обслуговування, 242 Туризм і рекреація, з метою систематизації і закріплення знань студентів та їх забезпечення теоретичним матеріалом. в рамках курсу Організація туризму (Організація екскурсійного обслуговування). Курс Організація туризму (Організація екскурсійного обслуговування) вивчається в II семестрі III курсу підготовки бакалаврів напряму 242 Туризм і рекреація, курс лекцій рекомендуються як для студентів денної так і заочної форми навчання. Засвоєнню навчального матеріалу сприяють питання самоконтролю, рекомендована література.

Укладач:

Еники ШАШ – PhD, доцент кафедри географії та туризму Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

A *Turizmus-szervezés (Idegenvezetés)* elsajátításában fontos szerep jut a hallgatói önálló munkának, ami kétszeresen igaz a levelező tagozat vonatkozásában. Erre 90 óra van előirányozva, melynek keretén belül mód van az elméleti anyag elsajátítására, begyakorlására, elmélyítésére és kibővítésére, valamint a házi dolgozat elkészítésére. Az önálló munkák módszertani útmutatója a 242 Turizmus és rekreáció BSc szintű képzési program alapján került kidolgozásra, melynek célja, hogy összefoglalja és rendszerezze a *Turizmus-szervezés (Idegenvezetés)* című tantárgy elméleti fejezeteit és ellássa a hallgatókat a tantárgy elsajátításához szükséges útmutatásokkal. A kötelező tárgy oktatására a 242 Turizmus és rekreáció BSc képzési program III. évfolyamának második félévében kerül sor. A *Turizmus-szervezés (Idegenvezetés)* tantárgy összefoglaló jegyzete a nappali és levelező tagozatos hallgatók számára készült. A tananyag elsajátítását ellenőrző kérdések és ajánlott irodalom segíti.

Összeállította:

SASS Enikő – PhD, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földrajz és Turizmus Tanszékének docense

TARTALOM / ЗМІСТ

Bevezetés	5
Вступ.....	7
A tantárgy szerkezete / Структура навчальної дисципліни	9
A hallgatók önálló munkájának témái / Теми самостійної роботи студентів	14

1. Modul / Модуль №1 Az idegenvezetés elméleti alapjai / теоретичні та

методичні питання екскурсійної діяльності.....	16
1.1. Bevezetés. Alapfogalmak meghatározása. Az idegenvezetés fejlődésének története. / Вступ. Основні поняття. Історія розвитку екскурсоводства.	16
1.2. Az idegenvezető feladatok elméleti alapjai. Az idegenvezető. / Теоретичні основи завдання екскурсовода. Екскурсовод.	18
1.3. A csoportos/társas utazás főbb jellemzői. / Головні характерні риси групової поїздки.	20
1.4. A kommunikáció szerepe az idegenvezető munkájában. / Роль комунікація в роботі екскурсовода.	22
1.5. A kirándulások és túrák csoportosítása. A kirándulás tartalmi felépítése. / Класифікація турів та екскурсій. Тематична структура екскурсії.....	24
1.6. Az idegenvezető részére biztosított dokumentumok. / Документи, які мають бути надані екскурсоводу.	26
1.7. Be- és kiutazó csoport utazásának szervezése és kíséréte. / Організація та супровід в'їзних та виїзних груп.	28
1.8. A városnézés módszertana. „Standard” gyalogos városnézések felépítése, szabályai. / Методика проведення екскурсій у містах. Побудова та правила стандартної пішохідної екскурсії містом.	30
1.9. Körutazás. Autóbuszos körutazások lebonyolításának sajátosságai. / Тури. Особливості проведення автобусних турів.	32
1.10. Fakultatív programok szervezésének és lebonyolításának szabályai. Tematikus útvonalak, élményvezetések. / Правила організації та проведення факультативних програм. Тематичні маршрути, події екскурсії.....	34
1.11. Idegenvezetés különleges helyszíneken. / Незвичайні місцевості екскурсоводства.....	36
1.12. Rendkívüli események az idegenvezetői munka során. Konfliktuskezelés, meggyőzés / Надзвичайні ситуації під час екскурсійної діяльності. Конфліктологія, переконання.	38
1.13. A turisták tipizálása. / Типологія туристів.....	40

2. modul / Модуль №2 Az idegenvezetés gyakorlásának általános feltételei /	
Методика екскурсівництва та його практика.....	42
2.1. Az útvonalkészítés gyakorlati kérdései. / Практичні питання щодо створення маршрутів.	42
2.2. Beregszászi interaktív városnézés, idegenvezetés. / Інтерактивна екскурсія містом Берегове.	43
2.3. Múzeumlátogatás. / Відвідання музею.	44
2.4. A turisztikai útvonalak kidolgozásának fontosabb lépései. Kárpátaljai kirándulás: autóbuszos, gyalogos idegenvezetés. / Головні етапи створення туристичних маршрутів. Автобусна екскурсія Закарпаттям.	46
2.5. Virtuális idegenvezetés Kárpátalja turistaútvonalai mentén. / Віртуальна екскурсія тематичними маршрутами Закарпаття.	47
Ajánlott irodalom / Рекомендована література.....	49

BEVEZETÉS

A tantárgy célja:

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Turizmus szakos alapképzésének fontos pillére a Turizmusszervezés gyűjtőtantárgy, melynek számos alegysége van: Általános turizmuselmélet, Utazásszervezés, Közlekedési szolgáltatások szervezése, Idegenvezetés, Animációs tevékenység szervezése és Utazásszervezői tevékenység. A jelen módszertani kiadványban tárgyalt *Idegenvezetés* tantárgy célja, hogy a hallgatók ismerjék meg az idegenvezető munka elméleti és gyakorlati alapjait, valamint szakmai fogásait, továbbá képesek legyenek fogadni az országba érkező külföldi turistákat, valamint a belföldi túrákon (országjáráson) résztvevő belföldi vendégeket.

A tantárgy feladatai:

- Módszertani: megtanítani a hallgatóknak az idegenvezetés legfontosabb módszereit, átadni azokat az ismereteket, amelyek segítik a hallgatók sikeres szervezői, idegenvezetői felkészülését.
- Ismereti: általános képet adni a Kárpátalja turizmusában rejlő lehetőségekről, a terület történelméről, földrajzi adottságairól, politikai, társadalmi helyzetéről. Ismertetni a korszerű idegenvezetés lehetőségeit és elvárásait.
- Gyakorlati: Átadni az idegenvezetés gyakorlati alapjait. Megtanítani a hallgatóknak helyesen alkalmazni a gyakorlatban a megszerzett tudást és a felmerülő problémák megoldásának ésszerű és alapvető irányelveit.

A tárgy teljesítése révén a hallgatónak tudnia kell:

- az idegenvezetővel szemben támasztott elvárásokat;
- az idegenvezetői feladatok elméleti és gyakorlati alapjait;
- a csoportos / társas utazások főbb jellemzőit;
- a turisták tipizálását;
- az idegenvezetői munka során fellépő rendkívüli események és konfliktushelyzetek kezelésének módszereit;
- a be- és kiutazó csoportok utazásának szervezésével és kíséretével kapcsolatos feladatokat;
- Kárpátalja fő turisztikai attrakcióit és útvonalait;

Általános kompetenciák (ÁK):

A hallgató:

ÁK 08. Képes az információs és kommunikációs technológiák alkalmazására.

ÁK 12. Képes az interperszonális kapcsolatteremtésre.

ÁK 13. Képes megfelelő időbeosztás felállítására.

ÁK 14. Képes önálló- és csapatmunka-végzésre.

Szakmai kompetenciák (SZK):

SZK 01. Ismeri és érti a képzési területet, továbbá érti a szakmai tevékenység sajátosságait.

SZK 02. Képes a tudás gyakorlati alkalmazására.

SZK 06. Megérti a turisztikai utazásszervezés és a komplex turisztikai kiszolgálás (szállodai, éttermi, közlekedési, idegenvezetői, rekreációs) folyamatait.

Tervezett tanulási eredmények (TTE):

TTE 02. Ismeri, érti és a gyakorlatban alkalmazni tudja a turizmuselmélet, a turisztikai szervezés folyamatának és a turisztikai piac szereplőivel kapcsolatos alapfogalmakat.

TTE 08. Ismeri a turisztikai tevékenységgel kapcsolatos szakmai dokumentumokat és helyesen használja azokat.

TTE 12. Alkalmazza a hatékony kommunikáció készségeit a turistákkal.

TTE 16. A társadalmi felelősségvállalás és a polgári tudat elveivel összhangban történő cselekvés a turisztikai tevékenység során.

TTE 18. Objektív tudásértékelés és az ismeretek alkalmazása a különböző szakmai helyzetekben.

TTE 20. A problémás helyzetek meghatározása és megoldási lehetőségek javaslása.

TTE 22. Professzionális feladatvégzés a bizonytalan és szélsőséges helyzetekben.

ВСТУП

Основою дисциплін професійної підготовки за ОП «Туризм» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у Закарпатському угорському інституті ім. Ференца Ракоці II являється ОК Організація туризму, яка вміщує в собі наступні складові: Основи туризмознавства, Організація туристичних подорожей, Організація транспортного обслуговування, Організація екскурсійної діяльності, Організація анімаційної діяльності та Туроперейтинг. Метою викладання дисципліни Організація туризму (Організація екскурсійної діяльності) є: засвоєння студентами теоретичних і практичних основ екскурсоводської роботи, а також професійних навичок, щоб вони могли приймати іноземних туристів, які прибувають до країни, а також вітчизняних гостей, які беруть участь у внутрішніх турах.

Завдання:

- Методичні – виявлення особливості розвитку екскурсійної справи в контексті еволюції туристичної діяльності; визначення особливості створення інноваційного екскурсійного продукту та специфіку методики проведення оглядових та тематичних екскурсій.
- Інформаційні – дати загальну картину про туристичні можливості Закарпаття, про історію, географічні властивості, політичний та соціальний стан області. Показати можливості та очікування сучасної екскурсійної справи.
- Практичне – засвоєння практичних навичок професійної майстерності екскурсовода, зокрема, опанування методичними прийомами показу та розповіді, а також ораторським мистецтвом і комунікаційною майстерністю, в тому числі з іноземними туристами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- вимоги, які ставляться до екскурсоводів;
- основні теоретичні та практичні питання організації екскурсійної діяльності;
- основні характеристики групових поїздок;
- типологію туристів;
- способи реагування на надзвичайні події та конфліктні ситуації, що виникають під час роботи екскурсовода;

- завдання, пов'язані з організацією та супроводом поїздок в'їзних і виїзних груп;
- головні туристичні маршрути Закарпаття.

Загальні компетентності:

- K08. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
- K12. Навички міжособистісної взаємодії.
- K13. Здатність планувати та управляти часом.
- K14. Здатність працювати автономно та в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- K15. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.
- K16. Здатність застосовувати знання на практиці.
- K20. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).

Програмні результати навчання:

- ПР02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.
- ПР08. Ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися.
- ПР12. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.
- ПР16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.
- ПР18. Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.
- ПР20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.
- ПР22. Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

A tantárgy szerkezete / Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем / A modulok és témák címe	Кількість годин / Óraszám									
	денна форма / nappali tagozat					заочна форма / levelező tagozat				
	усього / összesen	у тому числі / ebből				усього / összesen	у тому числі / ebből			
		л / e	п / gy	лаб / lab	с.р. / ö.m.		л / e	п / gy	лаб / lab	с.р. / ö.m.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Modul / Модуль №1 Az idegenvezetés elméleti alapjai / теоретичні та методичні питання екскурсійної діяльності										
Тема 1. / 1. téma Bevezetés. Alapfogalmak meghatározása. Az idegenvezetés fejlődésének története. / Вступ. Основні поняття. Історія розвитку екскурсоводства.	9	4			5	9	1			8
Тема 2. / 2. téma Az idegenvezető feladatok elméleti alapjai. Az idegenvezető. / Теоретичні основи завдання екскурсовода. Екскурсовод.	6	2			4	9	1			8
Тема 3. / 3. téma A csoportos/társas utazás főbb jellemzői. / Головні характерні риси групової поїздки.	9	4			5	9	1			8
Тема 4. / 4. téma A kommunikáció szerepe az idegenvezető munkájában. / Роль комунікація в роботі екскурсовода	8	4			4	9	1			8
Тема 5. / 5. téma A kirándulások és túrák csoportosítása. A kirándulás tartalmi felépítése. / Класифікація турів	8	4			4	9	1			8

та екскурсій. Тематична структура екскурсії.										
Тема 6. / 6. Téma Az idegenvezető részére biztosított dokumentumok. / Документи, які мають бути надані екскурсоводу.	7	2			5	10	1			9
Тема 7. / 7. Téma Be- és kiutazó csoport utazásának szervezése és kíséréte. / Організація та супровід в'їзних та виїзних груп.	7	2			5	8				8
Тема 8. / 8. Téma A városnézés módszertana. „Standard” gyalogos városnézések felépítése, szabályai. / Методика проведення екскурсій у містах. Побудова та правила стандартної пішохідної екскурсії містом.	7	2			5	9	1			8
Тема 9. / 9. Téma Körutazás. Autóbuszos körutazások lebonyolításának sajátosságai. / Тури. Особливості проведення автобусних турів.	7	2			5	9	1			8
Тема 10. / 10. Téma Fakultatív programok szervezésének és lebonyolításának szabályai. Tematikus útvonalak, élményvezetések. / Правила організації та проведення	9	4			5	8				8

факультативних програм. Тематичні маршрути, події екскурсії.										
Тема 11. / 11. Téma Idegenvezetés különleges helyszíneken. / Незвичайні місцевості екскурсводства.	9	4			5	9	1			8
Тема 12. / 12. Téma Rendkívüli események az idegenvezetői munka során. Konfliktuskezelés, meggyőzés / Надзвичайні ситуації під час екскурсійної діяльності. Конфліктологія, переконання.	9	4			5	9	1			8
Тема 13. / 13. Téma A turisták tipizálása. / Типологія туристів.	7	2			5	8				8
Разом за змістовим модулем 1 / Összesen az 1. tartalmi modulban	102	40	0	0	62	115	10			105
2. MODUL / МОДУЛЬ №2 Az idegenvezetés gyakorlásának általános feltételei / Методика екскурсводства та його практика										
Тема 1. / 1. Téma Az útvonalkészítés gyakorlati kérdései. / Практичні питання щодо створення маршрутів.	7		2		5	7				7
Тема 2. / 2. Téma Múzeumlátogatás. / Відвідання музею.	7		2		5	8				7
Тема 3. / 3. Téma Beregszászi interaktív városnézés, idegenvezetés. / Інтерактивна	9		4		5	7				7

<i>екскурсія містом Берегове.</i>									
<i>Тема 4. / 4. Téma A turisztikai útvonalak kidolgozásának fontosabb lépései. Kárpátaljai kirándulás: buszos, gyalogos idegenvezetés. / Головні етапи створення туристичних маршрутів. Автобусна екскурсія на території Закарпаття.</i>	13		8		5	9			7
<i>Тема 5. / 5. Téma Virtuális idegenvezetés Kárpátalja turistaútvonalai mentén. / Віртуальна екскурсія тематичними маршрутами Закарпаття.</i>	12		4		8	9			7
Разом за змістовим модулем 2 / Összesen a 2. tartalmi modulban	48	0	20		28	35	0		35
Усього годин / Összesen	150	40	20		90	150	10		140

A hallgatók önálló munkájának témái / Темы самостійної роботи студентів

№	A téma címe / Назва теми	Óraszám / Кількість годин
1.	Bevezetés. Alapfogalmak meghatározása. Az idegenvezetés fejlődésének története. / Вступ. Основні поняття. Історія розвитку екскурсоводства.	5
2.	Az idegenvezetői feladatok elméleti alapjai. Az idegenvezető. / Теоретичні основи завдання екскурсовода. Екскурсовод.	4
3.	A csoportos/társas utazás főbb jellemzői. / Головні характерні риси групової поїздки.	5
4.	A kommunikáció szerepe az idegenvezető munkájában. / Роль комунікація в роботі екскурсовода.	4
5.	Az idegenvezető részére biztosított dokumentumok. / Документи, які мають бути надані екскурсоводу.	4
6.	A kirándulások és túrák csoportosítása. A kirándulás tartalmi felépítése. / Класифікація турів та екскурсій. Тематична структура екскурсії.	5
7.	Be- és kiutazó csoport utazásának szervezése és kísérete. / Організація та супровід в'їзних та виїзних груп.	5
8.	A városnézés módszertana. „Standard” gyalogos városnézések felépítése, szabályai. / Методика проведення екскурсій у містах. Побудова та правила стандартної пішохідної екскурсії містом.	5
9.	Körutazás. Autóbuszos körutazások lebonyolításának sajátosságai. / Тури. Особливості проведення автобусних турів.	5
10.	Fakultatív programok szervezésének és lebonyolításának szabályai. Tematikus útvonalak, élményvezetések. / Правила організації та проведення факультативних програм. Тематичні маршрути, подієві екскурсії.	5
11.	Idegenvezetés különleges helyszíneken. / Незвичайні місцевості при екскурсоводстві.	5
12.	Rendkívüli események az idegenvezetői munka során. Konfliktuskezelés, meggyőzés. / Надзвичайні ситуації під час екскурсійної діяльності. Конфліктологія, переконання.	5

13.	A turisták tipizálása. / Типологія туристів.	5
14.	Az útvonalkészítés gyakorlati kérdései. / Практичні питання щодо створення маршрутів.	5
15.	Beregszászi interaktív városnézés, idegenvezetés. / Інтерактивна екскурсія містом Берегове.	5
16.	Múzeumlátogatás. / Відвідання музею.	5
17.	A turisztikai útvonalak kidolgozásának fontosabb lépései. Kárpátaljai kirándulás: autóbuszos, gyalogos idegenvezetés. / Головні етапи створення туристичних маршрутів. Автобусна екскурсія Закарпаттям.	5
18.	Virtuális idegenvezetés Kárpátalja turistaútvonalai mentén. / Віртуальна екскурсія тематичними маршрутами Закарпаття.	8
	Разом / Összesen	90

1. MODUL / МОДУЛЬ №1

Az idegenvezetés elméleti alapjai / Теоретичні та методичні питання екскурсійної діяльності

1.1. Bevezetés. Alapfogalmak meghatározása. Az idegenvezetés fejlődésének története. /

Вступ. Основні поняття. Історія розвитку екскурсоводства.

Alapfogalmak és kulcsszavak: / Основні терміни та ключові слова:

Idegenvezető, host/hostess, animátor, cicerone, exegétákat (magyarázókat), perigétákat (előadókat), tourist police, guide / fremdenführer / animateur; az ókor, középkor és újkor turizmusának jellemzői az idegenvezetés szempontjából; az idegenvezetői tevékenység jelene és jövője.

A tananyag vázlata: / Конспект навчальної програми:

Bevezetés

Alapfogalmak meghatározása: idegenvezető, host/hostess, animátor

Az idegenvezetés fejlődésének története:

Ókor (*Egyiptom, Görögök, Rómaiak*),

Középkor

Újkor

A jelene

A jövője.

Ismétlő kérdések: / Питання для перевірки:

1. Milyen helyzetekben kell az idegenvezetőknek gyors és határozott döntéseket hozniuk a munkájuk során?
2. Miért fontos az idegenvezetők számára a logikus érvelés és döntéshozatal képessége?
3. Milyen feladatokat lát el az idegenvezető az utazási iroda megbízásából?
4. Hogyan különbözik a host/hostess munkaköre az idegenvezetőkétől?
5. Milyen tevékenységeket végezhet egy animátor a turisták szórakoztatása érdekében?
6. Hogyan alakult ki az idegenvezetői szakma az ókortól kezdve a modern időkig?
7. Milyen változások jellemzik az idegenvezetői munkát napjainkban, és miért fontos a széleskörű tárgyi ismeret?

8. Hogyan szabályozzák az idegenvezetői tevékenységet az EU országokban, és milyen intézkedéseket javasolnak Magyarországon?

Ajánlott szakirodalom / Рекомендована література

- Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2024: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*. Стереотипне видання. Навчальний посібник. 248 с.
- Husz A. 2023: *A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák*. In: Miskolczi M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó. DOI: 10.1556/9789634549734, <https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban//>
- Кіптенко В.К., Малиновська О.Ю. 2024: *Організація екскурсійних послуг*. Стереотипне видання. Підручник. 518 с.
- Kubesch M. 2010: *Az idegenvezetés gyakorlata*. Budapest Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft.
- Негодченка В.О. 2023 (заг. ред.): *Екскурсологія*. Підручник. 370 с.
- Закон України «Про внесення змін до закону України «Про туризм», від 18 листопада 2003 року, № 1282- IV.

1.2. Az idegenvezető feladatok elméleti alapjai. Az idegenvezető. / Теоретичні основи завдання екскурсовода. Екскурсовод.

Alapfogalmak és kulcsszavak: / Основні терміни та ключові слова:

Idegenvezető, utazáskísérő, vendégek gondozása, létszámellenőrzés, reklamációk kezelése, segítségnyújtás, fakultatív programok, bérjárművek közvetítése, szobafoglalás, szobaelosztás, étkezések lebonyolítása, városnézés, kirándulás, kapcsolattartás, szolgáltatások ellenőrzése, csoportléggör alakítása, konfliktuskezelés, megbízhatóság, hazafiság, udvariasság, tárgyilagosság, szellemi követelmények, empátia, szervezőképesség, higgadtság, határozottság, nyelvtudás, általános műveltség, előadókészség, beutazó csoport, kiutazó csoport, eligazítás, szolgáltatások biztosítása.

A tananyag vázlata: / Конспект навчальної програми:

I. Az idegenvezető utazáskísérő feladatai (gondoskodás a vendégekről, a vendégek tájékoztatása, szervezés, csoportléggör alakítása); Az idegenvezető joga, kötelezettsége;

II. Az idegenvezető szerepe és az etikai kódex.

Az idegenvezetővel szemben támasztott szakmai, nyelvi, erkölcsi és emberi elvárások:

1. Fizikai követelmények

2. Erkölcsi követelmények: Megbízhatóság (Munkavégzés területén (megbízhatóság a megbízóval szemben, megbízhatóság az utasokkal kapcsolatban); Anyagi megbízhatóság; Erkölcsi megbízhatóság); Hazafiság, hazaszeretet (Betartjuk a törvényeket); Udvariasság; Tárgyilagosság; Szellemi követelmények.

Az idegenvezető adottságai: pszichologus, pedagógus, jó emberismerő, empatikus, szervező, higgadt, határozott

Szerzett képességek: nyelvtudás, általános műveltség, felkészültség, előadókészség

III. Az idegenvezető feladatai

Beutazó csoport mellett: Eligazítás, a csoport anyagainak átvétele; A csoport fogadása és elszállásolása; A csoport programjainak lebonyolítása; Étkeztetés, programok, fakultatív és garantált programok; A csoport hazautaztatása; Elszámolás.

Kiutazó csoport mellett: Eligazítás, a csoport anyagainak átvétele; Találkozás a csoporttal, a túra indítása; A csoport tartózkodása alatti teendők (szolgáltatások biztosítása, tolmácsolás, rendkívüli helyzetek); Hazautazás; Elszámolás.

Ismétlő kérdések: / Питання для перевірки:

- 1. Mi az idegenvezető feladata, ha egy vendég nyelvi nehézségekkel küzd?**
- 2. Milyen feladatokat végez az idegenvezető a szállodában történő étkezések lebonyolításakor?**
- 3. Hogyan segíti az idegenvezető a csoportot a különböző rendkívüli helyzetekben?**
- 4. Milyen elvárásokat támasztanak az idegenvezetőkkel szemben a megjelenés és ápoltság terén?**
- 5. Miért fontos, hogy az idegenvezető megbízható legyen a munkája során?**
- 6. Mi a szerepe az idegenvezetőnek a csoport légkörének alakításában?**
- 7. Milyen szellemi képességekkel kell rendelkeznie egy idegenvezetőnek a sikeres munkavégzéshez?**
- 8. Mi a különbség az idegenvezető feladatai között beutazó és kiutazó csoportok esetében?**

Ajánlott szakirodalom / Рекомендована література

- Carvalho, J. V., Abreu, A., Liberato, P. & Peña, A. (editors). 2023: *Advances in Tourism, Technology and Systems*. Springer Nature Singapore. <https://doi.org/10.1007/978-981-99-0337-5>
- Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2024: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*. Стереотипне видання. Навчальний посібник. 248 с.
- Husz A. 2023: *A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák*. In: Miskolczi M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó. DOI: 10.1556/9789634549734, <https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban//>
- Кіптенко В.К., Малиновська О.Ю. 2024: *Організація екскурсійних послуг*. Стереотипне видання. Підручник. 518 с.
- Kubesch M. 2010: *Az idegenvezetés gyakorlata*. Budapest Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft.
- Негодченка В.О. 2023 (заг. ред.): *Екскурсологія*. Підручник. 370 с.
- Закон України «Про внесення змін до закону України «Про туризм», від 18 листопада 2003 року, № 1282- IV.

1.3. A csoportos/társas utazás főbb jellemzői. / Головні характерні риси групової поїздки.

Alapfogalmak és kulcsszavak: / Основні терміни та ключові слова:

Csoportos utazás, társas utazás, idegenvezető, programkiegészítés, autóbusz, közlekedés, körutazás, közösségi élmény, szórakoztatás, felfedezés, utazásszervezés, csoport igényei.

A tananyag vázlata: / Конспект навчальної програми:

A csoportos utazás / társas utazás

Csoportos utazás jellemzői:

1. Program előre meghatározott
2. Csoport igényei
3. Utazás típusa
4. Autóbuszos közlekedés
5. Idegenvezetői kíséret
6. Szórakoztatás és közösségi élmény
7. Célja

Társas utazás jellemzői

Ismétlő kérdések: / Питання для перевірки:

1. Mi a fő különbség a csoportos utazás és a társas utazás között?
2. Hogyan befolyásolják az idegenvezető feladatai a csoportos utazás sikerét?
3. Miért előnyös autóbuszos közlekedést alkalmazni csoportos utazások során?
4. Milyen lehetőségek vannak a csoport igényei alapján történő programkiegészítésekre?

Ajánlott szakirodalom / Рекомендована література

Carvalho, J. V., Abreu, A., Liberato, P. & Peña, A. (editors). 2023: Advances in Tourism, Technology and Systems. *Springer Nature Singapore*. <https://doi.org/10.1007/978-981-99-0337-5>

Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2024: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*. Стереотипне видання. Навчальний посібник. 248 с.

Husz A. 2023: A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák. In: Miskolczi M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó.

DOI: 10.1556/9789634549734,

<https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban//>

Kubesch M. 2010: *Az idegenvezetés gyakorlata*. Budapest Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft.

Негодченка В.О. 2023 (заг. ред.): *Екскурсологія*. Підручник. 370 с.

1.4. A kommunikáció szerepe az idegenvezető munkájában. / Роль комунікація в роботі екскурсовода.

Alapfogalmak és kulcsszavak: / Основні терміни та ключові слова:

Kommunikáció, feladó, üzenet, csatorna, vevő, személyközi kommunikáció, kultúra, társadalmi helyzet, szociális környezet, verbális csatorna, nonverbális csatorna, tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, bizalmas távolság, személyes távolság, társasági távolság, nyilvános távolság, mosoly, előadás, belső kellékek, külső kellékek, beszéd, mozdulatok, tekintet, kiejtés, hangsúlyozás, hanghordozás, szünettartás, hangváltoztatás, hadarás, kapkodás, pöszítés, raccsolás, idegen kifejezések, világos beszéd, szabatos beszéd, emelkedett beszéd, tetszetős beszéd, szellemes beszéd, gesztus, testtartás, lámpaláz.

A tananyag vázlata: / Конспект навчальної програми:

Mi a kommunikáció?

A kommunikáció folyamata

A kommunikáció csatornái (1. Verbális csatorna, 2. Nonverbális csatorna)

Az előadás kellékei

Mire ügyeljen a beszélő?

Ami lerontja a beszéd értékét

Beszédünk stílusa ilyen legyen:

Mire jó a gesztus?

A helyes testtartás szabályai:

A lámpaláz leküzdése

Ismétlő kérdések: / Питання для перевірки:

- 1. Mi a kommunikáció és mi a szerepe az emberi kapcsolatokban?**
- 2. Sorold fel a kommunikáció 4 fontos elemét!**
- 3. Milyen különbség van a verbális és nonverbális kommunikációs csatornák között?**
- 4. Mi a szerepe a térköznek a nonverbális kommunikációban, és hány távolságot különböztetünk meg?**
- 5. Miért fontos a jó előadókészség az idegenvezetői munkában?**
- 6. Sorold fel a beszéd érthetőségét segítő tényezőket, mint például a hangsúlyozás és a kiejtés!**
- 7. Hogyan segítenek a gesztusok az előadás hatékonyságában?**

Ajánlott szakirodalom / Рекомендована література

- De La Harpe, M., & Sevenhuysen, K. 2020: New Technologies in the Field of Tourist Guiding: Threat or Tool? *Journal of Tourismology*, 13–33.
<https://doi.org/10.26650/jot.2020.6.1.0009>
- Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2020: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*, Навчальний посібник, ЦУЛ, 178 с.
- Husz A. 2023: *A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák*. In: Miskolczi M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó. DOI: 10.1556/9789634549734, <https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban//>
- Jancsik A., Jászberényi M., Kökény L. 2019: *Az utazásszervezés új dimenziói*. Budapest, Akadémiai Kiadó
- Кіптенко В.К., Малиновська О.Ю. 2024: *Організація екскурсійних послуг*. Стереотипне видання. Підручник. 518 с.

1.5. A kirándulások és túrák csoportosítása. A kirándulás tartalmi felépítése. /

Класифікація турів та екскурсій. Тематична структура екскурсії.

Alapfogalmak és kulcsszavak: / Основні терміни та ключові слова:

Kirándulás, túra, természetjárás, rekreáció, kulturális helyszínek, természeti környezet, egynapos kirándulás, többnapos túra, gyalogos túra, kerékpáros túra, vízi túra, oktató jelleg, rekreációs cél, sportcél, útvonaltervezés, felszerelés, költségbecslés, pihenés, csapatépítés, mentális feltöltődés, környezeti tudatosság, fenntarthatóság, balesetmegelőzés, természet tisztelete, élménybeszámoló.

A tananyag vázlata: / Конспект навчальної програми:

Bevezetés

1. Az előadás célja:
2. Miért fontos a téma?

A kirándulások és túrák fogalma

1. Kirándulás definíciója
2. Túra definíciója

A kirándulások és túrák csoportosítása

1. Időtartam szerint: egynapos kirándulások, többnapos túrák.
2. Helyszín szerint: természeti kirándulások, kulturális kirándulások
3. Közlekedési eszköz szerint: Gyalogos túrák, Kerékpáros túrák, Vízi túrák
4. Cél szerint: Oktató jellegű kirándulások, Rekreációs célú kirándulások, Sportcélú túrák

A kirándulás tartalmi felépítése: előkészülés, megvalósítás, utómunkálatok

Ismétlő kérdések: / Питання для перевірки:

1. Mi a különbség a kirándulás és a túra között a céljuk és időtartamuk alapján?
2. Milyen szempontok szerint csoportosíthatjuk a kirándulásokat és túrákat?
3. Miért fontos a kirándulások és túrák előzetes tervezése és szervezése?
4. Sorolj fel példákat természeti és kulturális kirándulásokra!
5. Milyen tényezőket kell figyelembe venni a túrák útvonalának megtervezésekor?
6. Hogyan járul hozzá a természetjárás az egészséges életmódhoz és a környezettudatossághoz?

Ajánlott szakirodalom / Рекомендована література

- Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2024: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*. Стереотипне видання. Навчальний посібник. 248 с.
- Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2020: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*, Навчальний посібник, ЦУЛ, 178 с.
- Husz A. 2023: *A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák*. In: Miskolczi M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó. DOI: 10.1556/9789634549734, <https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban//>
- Jancsik A., Jászberényi M., Kökény L. 2019: *Az utazásszervezés új dimenziói*. Budapest, Akadémiai Kiadó
- Негодченка В.О. 2023 (заг. ред.): *Екскурсологія*. Підручник. 370 с.

1.6. Az idegenvezető részére biztosított dokumentumok. / Документи, які мають бути надані екскурсоводу.

Alapfogalmak és kulcsszavak: / Основні терміни та ключові слова:

Forgatókönyv, voucher, utaslista, szobalista, megrendelés visszaigazolás, jegyzőkönyv, elszámolási nyomtatvány, idegenvezetői beszámoló.

A tananyag vázlata: / Конспект навчальної програми:

Az idegenvezető legfontosabb dokumentumai:

1. Forgatókönyv
2. Voucher
3. Utaslista
4. Szobalista
5. Megrendelés visszaigazolás
6. Jegyzőkönyv
7. Elszámolási nyomtatvány
8. Idegenvezetői beszámoló

Ismétlő kérdések: / Питання для перевірки:

1. Sorolja fel az idegenvezető legfontosabb dokumentumait!
2. Milyen információkat tartalmaz a forgatókönyv első, második és harmadik része?
3. Mi a voucher szerepe, és milyen adatokat kell tartalmaznia?
4. Milyen adatokat tartalmaz az utaslista és a szobalista, és miért fontosak ezek a dokumentumok?
5. Milyen esetekben készül jegyzőkönyv, és milyen részekből áll?
6. Mit kell tartalmaznia az idegenvezetői beszámolónak, és miért szükséges mindig két példányban elkészíteni?

Ajánlott szakirodalom / Рекомендована література

Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2024: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*. Стереотипне видання. Навчальний посібник. 248 с.

Husz A. 2023: *A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák*. In: Miskolczy M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó.

DOI: 10.1556/9789634549734,

[https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-](https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban//)

[napjaink-turizmusaban//](https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban//)

Jancsik A., Jászberényi M., Kökény L. 2019: *Az utazásszervezés új dimenziói*. Budapest, Akadémiai Kiadó

Kubesch M. 2010: *Az idegenvezetés gyakorlata*. Budapest Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft.

Негодченка В.О. 2023 (заг. ред.): *Екскурсологія*. Підручник. 370 с.

Закон України «Про внесення змін до закону України «Про туризм», від 18 листопада 2003 року, № 1282- IV.

1.7. Be- és kiutazó csoport utazásának szervezése és kíséréte. / Організація та супровід в'їзних та виїзних груп.

Alapfogalmak és kulcsszavak: / Основні терміни та ключові слова:

Referens, idegenvezető, forgatókönyv, utaslista, szobalista, szolgáltatások megrendelői és visszaigazoló papírok, színházjegyek, jegyutalványok, térképek, prospektusok, közlekedési jegyek, fakultatív programok, csoport fogadása, transzfer, szállás, bejelentkező lap, csoport programja, étkeztetés, szolgáltatások ellenőrzése, minőségi és mennyiségi kifogás, tolmácsolás, rendkívüli helyzet, szervezett program, fakultatív program, garantált program, transzfer busz, csomagszoba, jegykezelő pult, úti okmányok, szobakulcs, elszámolás, voucherek, rendkívüli események jegyzőkönyve, napidíj, vámszabályok, utaskísérői feladatok.

A tananyag vázlata: / Конспект навчальної програми:

Teendők beutazó csoport esetén

- 1) Eligazítás, a csoport anyagainak átvétele
- 2) A csoport fogadása és elszállásolása
- 3) A csoport tartózkodása alatti teendők
- 4) A csoport hazautaztatása
- 5) Elszámolás

Teendők a kiutazó csoport esetén

- 1) Eligazítás, a csoport anyagainak átvétele
- 2) Találkozás a csoporttal, a túra indítása
- 3) Csoport tartózkodása alatti teendők
- 4) Hazautazás
- 5) Elszámolás

Ismétlő kérdések: / Питання для перевірки:

1. Milyen dokumentumokat kell átadnia a referensnek az iv részére a beutazó csoport eligazítása során?
2. Milyen teendők várnak az iv-re a csoport érkezése előtt és a szállásra történő bejelentkezés során?
3. Milyen feladatokat kell ellátnia az iv-nek a csoport tartózkodása alatt az étkeztetéssel kapcsolatban?

4. Melyek a csoport programjának zavartalan lebonyolításához szükséges legfontosabb előkészületek?
5. Milyen lépéseket kell elvégeznie az iv-nek a csoport hazautazása előtt és alatt?
6. Mi a teendője az iv-nek a csoport elutazását követő 24-48 órában az elszámolás során?
7. Miben különböznek az iv feladatai a magyar csoportok külföldi kísérése során a belföldi idegenvezetői teendőktől?

Ajánlott szakirodalom / Рекомендована література

- Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2024: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*. Стереотипне видання. Навчальний посібник. 248 с.
- Husz A. 2023: *A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák*. In: Miskolczi M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó. DOI: 10.1556/9789634549734, <https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban//>
- Jancsik A., Jászberényi M., Kökény L. 2019: *Az utazásszervezés új dimenziói*. Budapest, Akadémiai Kiadó
- Кіптенко В.К., Малиновська О.Ю. 2024: *Організація екскурсійних послуг*. Стереотипне видання. Підручник. 518 с.
- Kubesch M. 2010: *Az idegenvezetés gyakorlata*. Budapest Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft.
- Негодченка В.О. 2023 (заг. ред.): *Екскурсологія*. Підручник. 370 с.

**1.8. A városnézés módszertana. „Standard” gyalogos városnézések felépítése, szabályai. /
Методика проведення екскурсій у містах. Побудова та правила стандартної
пішохідної екскурсії містом.**

Alapfogalmak és kulcsszavak: / Основні терміни та ключові слова:

Városnéző túra, tervezés, látnivalók, objektumok, útvonal, közlekedési lehetőségek, történelmi értékek, kulturális értékek, gazdasági élet, hármas szabály, autóbuszos városnézés, gyalogos városnézés, buszos-gyalogos városnézés, hajós városnézés, orientációs városnézés, klasszikus városnézés, tematikus városnézés, garantált városnézés, nemzetiségi városnézés, csoportösszetétel, speciális igények, közlekedési akadály, események, történelmi múlt, előadásmód, anekdoták, adatok, életkor, séta tempója, idegenvezető egyénisége, rugalmasság, összefoglalás.

A tananyag vázlata: / Конспект навчальної програми:

Városnézés és az idegenvezetés

A városnézés formái

A városnézés fajtái:

Módszertani alkalmazások

„Standard” gyalogos városnézések felépítése, szabályai.

1. Előkészületek
2. Útvonal
3. Csoportvezetés
4. Szabályok
5. Információadás
6. Rugalmasság
7. Befejezés

Ismétlő kérdések: / Питання для перевірки:

1. Miért fontos a városnéző túrák előzetes megtervezése?
2. Melyek a városnézés különböző formái és azok időtartamai?
3. Milyen szempontokat kell figyelembe venni a városnézés útvonalának megtervezésekor?
4. Mi a "hármas szabály," és hogyan alkalmazható a városnézés során?

5. Hogyan befolyásolhatja az idegenvezető személyisége és előadásmódja a városnézés hangulatát?

Ajánlott szakirodalom / Рекомендована література

- Carvalho, J. V., Abreu, A., Liberato, P. & Peña, A. (editors). 2023: *Advances in Tourism, Technology and Systems*. Springer Nature Singapore. <https://doi.org/10.1007/978-981-99-0337-5>
- Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2024: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*. Стереотипне видання. Навчальний посібник. 248 с.
- Husz A. 2023: *A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák*. In: Miskolczi M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó. DOI: 10.1556/9789634549734, <https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban/>
- Jancsik A., Jászberényi M., Kökény L. 2019: *Az utazásszervezés új dimenziói*. Budapest, Akadémiai Kiadó
- Кіптенко В.К., Малиновська О.Ю. 2024: *Організація екскурсійних послуг*. Стереотипне видання. Підручник. 518 с.
- Kubesch M. 2010: *Az idegenvezetés gyakorlata*. Budapest Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft.

1.9. Körutazás. Autóbuszos körutazások lebonyolításának sajátosságai. / Типи. Особливості проведення автобусних турів.

Alapfogalmak és kulcsszavak: / Основні терміни та ключові слова:

Autóbuszos körutazás, logisztika, idegenvezető, csoportfelkészítés, pihenők, étkezés, időbeosztás, túravezetés, útvonaltervezés, szervezési feladatok, utazás lebonyolítása.

A tananyag vázlata: / Конспект навчальної програми:

1. Az autóbuszos körutazások tervezése
2. Autóbuszos körutazás előkészítése
3. Autóbuszos körutazás lebonyolítása
4. Különleges szempontok autóbuszos körutazások során
5. Zárás és értékelés
6. Kulcsfontosságú készségek az autóbuszos körutazások során

Vezetési idő

Pihenési időszakok

Különleges szabályok hosszú autóbuszos túrák esetén

Ismétlő kérdések: / Питання для перевірки:

1. Melyek az autóbuszos körutazások legfontosabb logisztikai szempontjai?
2. Hogyan kell felkészíteni a csoportot egy hosszú autóbuszos utazásra?
3. Mik a leggyakoribb kihívások az autóbuszos körutazások során, és hogyan kezelhetők?
4. Mi a szerepe az idegenvezetőnek egy autóbuszos körutazás lebonyolításában?
5. Hogyan kell megtervezni a pihenőket és étkezéseket egy autóbuszos körutazás során?

Ajánlott szakirodalom / Рекомендована література

De La Harpe, M., & Sevenhuysen, K. 2020: New Technologies in the Field of Tourist Guiding: Threat or Tool? *Journal of Tourismology*, 13–33.
<https://doi.org/10.26650/jot.2020.6.1.0009>

Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2020: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*, Навчальний посібник, ЦУЛ, 178 с.

- Husz A. 2023: *A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák*. In: Miskolczi M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó. DOI: 10.1556/9789634549734, <https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban//>
- Jancsik A., Jászberényi M., Kökény L. 2019: *Az utazásszervezés új dimenziói*. Budapest, Akadémiai Kiadó
- Kubesch M. 2010: *Az idegenvezetés gyakorlata*. Budapest Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft.
- Негодченка В.О. 2023 (заг. ред.): *Екскурсологія*. Підручник. 370 с.

1.10. Fakultatív programok szervezésének és lebonyolításának szabályai. Tematikus útvonalak, élményvezetések. / Правила організації та проведення факультативних програм. Тематичні маршрути, події екскурсії.

Alapfogalmak és kulcsszavak: / Основні терміни та ключові слова:

Fakultatív programok, tematikus útvonalak, élményvezetések, igényfelmérés, logisztikai tervezés, biztonsági előírások, tartalmi felkészülés, interaktivitás, érzékszervi élmények, turistacsoportok igényei, helyismeret, visszajelzés gyűjtése.

A tananyag vázlata: / Конспект навчальної програми:

Fakultatív programok szervezésének szabályai:

1. Igényfelmérés
2. Programkínálat összeállítása
3. Logisztikai tervezés
4. Biztonsági előírások betartása
5. Kommunikáció és tájékoztatás
6. Rugalmasság

Tematikus útvonalak és élményvezetések

1. Téma kiválasztása
2. Útvonal tervezése
3. Tartalmi felkészülés
4. Interaktivitás
5. Érzékszervi élmények
6. Visszajelzés gyűjtése

Ismétlő kérdések: / Питання для перевірки:

1. Milyen lépéseket kell követni a fakultatív programok megszervezése során?
2. Hogyan befolyásolja a csoport összetétele a programtervezést?
3. Milyen tényezőket kell figyelembe venni a tematikus útvonalak összeállításakor?
4. Miért fontos az interaktivitás és az érzékszervi élmények bevonása az élményvezetések során?
5. Milyen módon biztosíthatja az idegenvezető a program biztonságos és zökkenőmentes lebonyolítását?

Ajánlott szakirodalom / Рекомендована література

De La Harpe, M., & Sevenhuysen, K. 2020: New Technologies in the Field of Tourist Guiding: Threat or Tool? *Journal of Tourismology*, 13–33.
<https://doi.org/10.26650/jot.2020.6.1.0009>

Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2024: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*. Стереотипне видання. Навчальний посібник. 248 с.

Husz A. 2023: A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák. In: Miskolczi M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó. DOI: 10.1556/9789634549734, <https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban/>

Кіптенко В.К., Малиновська О.Ю. 2024: *Організація екскурсійних послуг*. Стереотипне видання. Підручник. 518 с.

Kundi V. 2024: Relevance and legal background of tourist guiding in Hungary. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*. 8(12): 6522.
<https://doi.org/10.24294/jipd.v8i12.6522>

Kubesch M. 2010: *Az idegenvezetés gyakorlata*. Budapest Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft.

1.11. Idegenvezetés különleges helyszíneken. / Незвичайні місцевості екскурсоводства.

Alapfogalmak és kulcsszavak: / Основні терміни та ключові слова:

Telepített idegenvezető, rendezvényturizmus, múzeumi tárlatvezetés, szakrális terek, tartalmi felkészülés, szervezési előkészületek, vendégek fogadása, transzferálás, hospitality desk, kulturális közvetítés.

A tananyag vázlata: / Конспект навчальної програми:

1. Telepített idegenvezetői feladatok

A telepített idegenvezető anyagai

2. Idegenvezetői feladatok rendezvényeken

Kongresszusokon, rendezvényeken az idegenvezető az alábbi feladatokat láthatja el

3. Idegenvezetés múzeumokban

Tartalmi felkészülés

Szervezési előkészületek

A múzeumlátogatás lebonyolítása

4. Idegenvezetés templomokban, szakrális tereken

Ismétlő kérdések: / Питання для перевірки:

- 1. Milyen anyagokat kap indulás előtt egy telepített idegenvezető a munkája megkönnyítéséhez?**
- 2. Milyen előkészületeket kell elvégeznie egy telepített idegenvezetőnek az első csoport érkezése előtt?**
- 3. Milyen speciális készségek szükségesek az idegenvezetői munkához kongresszusokon és rendezvényeken?**
- 4. Miért fontos az alapos tartalmi és szervezési felkészülés a múzeumlátogatások előtt?**
- 5. Milyen szempontokat kell figyelembe venni a múzeumi tárlatvezetés lebonyolításánál?**
- 6. Hogyan kell viselkedni a szakrális helyszíneken, és milyen különleges szabályokat kell betartani?**

Ajánlott szakirodalom / Рекомендована література

- Carvalho, J. V., Abreu, A., Liberato, P. & Peña, A. (editors). 2023: *Advances in Tourism, Technology and Systems*. Springer Nature Singapore. <https://doi.org/10.1007/978-981-99-0337-5>
- Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2024: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*. Стереотипне видання. Навчальний посібник. 248 с.
- Husz A. 2023: *A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák*. In: Miskolczi M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó. DOI: 10.1556/9789634549734, <https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban//>
- Кіптенко В.К., Малиновська О.Ю. 2024: *Організація екскурсійних послуг*. Стереотипне видання. Підручник. 518 с.
- Kubesch M. 2010: *Az idegenvezetés gyakorlata*. Budapest Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft.
- Raffai E. – Happ É. 2024: *A telepített idegenvezetők marketingtevékenysége / The marketing activity of tour representatives*. Műhelytanulmányok/Research papers. *TURIZMUS BULLETIN* XXIV. évfolyam 3. szám (2024) – DOI: 10.14267/TURBULL.2024v24n3.5

1.12. Rendkívüli események az idegenvezetői munka során. Konfliktuskezelés, meggyőzés / Надзвичайні ситуації під час екскурсійної діяльності. Конфліктологія, переконання.

Alapfogalmak és kulcsszavak: / Основні терміни та ключові слова:

Programkiesés, pótlékprogram, reklamáció, jegyzőkönyv, utasbiztosítás, empátia, csoportösszetétel, konfliktuskezelés, buszsofőrrel való együttműködés, elveszett poggyász, váratlan események.

A tananyag vázlata: / Конспект навчальної програми:

Rendkívüli események az idegenvezetői munka során.

- 1) Váratlan helyzetekből adódó problémák és azok megoldása
- 2) Utas-reklamációk fogadása és azok megoldása
- 3) Egyéb rendkívüli esetek

Utasbiztosítás

Konfliktusok az idegenvezetés során

- 1) Csoporton belüli konfliktusok:
- 2) Kényszerű változtatások:
- 3) Meggyőző érvelés:
- 4) Idegenvezető és a buszsofőr kapcsolata:

Ismétlő kérdések: / Питання для перевірки:

1. Milyen stratégiák segítenek az idegenvezetőknek kezelni a váratlan helyzetekből adódó problémákat a programok során?
2. Hogyan érdemes egy idegenvezetőnek kezelni az utasok reklamációit, hogy megőrizze a csoport bizalmát és elégedettségét?
3. Milyen lépéseket kell tenni, ha egy utas elveszíti útlevelét?
4. Hogyan készülhet fel egy idegenvezető arra, hogy hatékonyan kommunikáljon a buszsofőrrel a gördülékeny munkavégzés érdekében?
5. Miért fontos az idegenvezető számára a csoport érdeklődési körének és összetételének ismerete, különösen kényszerű programváltoztatások esetén?
6. Hogyan érvelhet meggyőzően egy idegenvezető egy adott döntés mellett a csoport számára, hogy minimalizálja az esetleges elégedetlenséget?

Ajánlott szakirodalom / Рекомендована література

- Carvalho, J. V., Abreu, A., Liberato, P. & Peña, A. (editors). 2023: *Advances in Tourism, Technology and Systems*. Springer Nature Singapore. <https://doi.org/10.1007/978-981-99-0337-5>
- Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2024: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*. Стереотипне видання. Навчальний посібник. 248 с.
- Husz A. 2023: *A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák*. In: Miskolczi M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó. DOI: 10.1556/9789634549734, <https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban//>
- Jancsik A., Jászberényi M., Kökény L. 2019: *Az utazásszervezés új dimenziói*. Budapest, Akadémiai Kiadó
- Кіптенко В.К., Малиновська О.Ю. 2024: *Організація екскурсійних послуг*. Стереотипне видання. Підручник. 518 с.
- Kubesch M. 2010: *Az idegenvezetés gyakorlata*. Budapest Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft.

1.13. A turisták tipizálása. / Типологія туристів.

Alapfogalmak és kulcsszavak: / Основні терміни та ключові слова:

Európai üdülők típusai: elővigyázatos nyaraló, klasszikus kultúr nyaraló, igényes élmény nyaraló, fiatal aki élvezi a nyaralást, fiatal család; **Rommes:** aktív élvhajász, tendenciaérzékes, családias, csak pihenő; **Hahn:** pihenő üdülő, élményt kereső, mozgást kereső, sportoló üdülő, kalandot kereső, tanulni vágyó; **Hippokrates:** szangvinikus, kolerikus, melankolikus, flegmatikus; **Jung:** extrovertált, introvertált; Egyéb turista típusok: hangulatágyú, pedáns, gőgös, vásárló, zsörtölődő, fényképész, összehasonlító, Helén kisasszony, gyűjtögető, hódító.

A tananyag vázlata: / Конспект навчальної програми:

Európai üdülő típusok:

Európai üdülők típusai: *elővigyázatos nyaraló, klasszikus kultúr nyaraló, igényes élmény nyaraló, fiatal aki élvezi a nyaralást, fiatal család.*

Romess féle tipológia

Hahn féle tipológia

Hippokrates vérmérsékleti típusok

Jung típustana

Egyéb turista típusok

Ismétlő kérdések: / Питання для перевірки:

1. Jellemezze az európai üdülők típusait!
2. Melyek a Romess féle tipológia fő turistatípusai?
3. Jellemezze a Hahn féle turista tipológiát!
4. Nevezze meg és hasonlítsa össze a Jung típustanát és a Hippokrates vérmérsékleti típusokat!
5. Milyen egyéb turistatípusokat ismer?

Ajánlott szakirodalom / Рекомендована література

Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2020: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*, Навчальний посібник, ЦУЛ, 178 с.

Husz A. 2023: *A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák*. In: Miskolczi M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó.

DOI: 10.1556/9789634549734, <https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban//>

Jancsik A., Jászberényi M., Kökény L. 2019: *Az utazásszervezés új dimenziói*. Budapest, Akadémiai Kiadó

Kundi V. 2024: Relevance and legal background of tourist guiding in Hungary. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*. 8(12): 6522.
<https://doi.org/10.24294/jipd.v8i12.6522>

Kubesch M. 2010: *Az idegenvezetés gyakorlata*. Budapest Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft.

Негодченка В.О. 2023 (заг. ред.): *Екскурсологія*. Підручник. 370 с.

2. modul / Модуль №2 Az idegenvezetés gyakorlásának általános feltételei / Методика екскурсоводства та його практика

2.1. Az útvonalkészítés gyakorlati kérdései. / Практичні питання щодо створення маршрутів.

Feladat: Kárpátalja (méterarány: 1:250 000) térképén határozza meg 10 turisztikailag frekvenciált helyszínt, látványosságot (város, objektum, természeti érték) szülőfalujához/városához viszonyított távolságát, majd tüntesse fel azokat és a hozzájuk vezető útvonalat Kárpátalja vázlattérképén. / **Завдання:** На карті Закарпаття (масштаб 1:250 000) визначте 10 важливих місць з туристичної точки зору (замок, об'єкт, природний скарб), позначте їх на контурній карті, визначте їх відстань від вашого рідного населеного пункту та намалуйте маршрут.

Ajánlott irodalom: / Рекомендована література:

Закарпатська область. 1:250 000. Державне наукове-виробниче підприємство «Картографія», 2012

Gál Gy. 2004: *Az idegenvezetés elmélete és gyakorlata*. Képzőművészeti Kiadó Kft.

Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2024: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*. Стереотипне видання. Навчальний посібник. 248 с.

Husz A. 2023: *A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák*. In: Miskolczi M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó. DOI: 10.1556/9789634549734, <https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban/>

Кіптенко В.К., Малиновська О.Ю. 2024: *Організація екскурсійних послуг*. Стереотипне видання. Підручник. 518 с.

Kubesch M. 2010: *Az idegenvezetés gyakorlata*. Budapest

Негодченка В.О. 2023 (заг. ред.): *Екскурсологія*. Підручник. 370 с.

Internetes, elektronikus források / Інформаційні ресурси

<https://www.google.hu/maps/dir///@49.9813354,17.9905085,6z?hl=hu>

2.2. Beregszászi interaktív városnézés, idegenvezetés. / Інтерактивна екскурсія містом Берегове.

Feladat: / Завдання:

- I. Szervezzenek meg és bonyolítsanak le egy egyórás interaktív városi idegenvezetést 5-6. osztályos gyerekek részére Beregszászban. / Організація та проведення одногодинної екскурсії містом Берегове для школярів 5-6 класів.
- II. Hozzanak létre egy Beregszász látványosságainak bemutatására szolgáló interaktív térképet felnőttek részére. / Створіть інтерактивну карту для дорослих, для представлення пам'яток м. Берегове.

Ajánlott irodalom: / Рекомендована література:

- Deschmann A. 1990: *Kárpátalja műemlékei*. Pannon Nyomda, Budapest, p. 230.
- Horváth Z. Gy. – Kovács S. 2002: *Kárpátalja kincsei*. Masszi Kiadó és Romanika Kiadó, Budapest. p. 311.
- Kovács E. 2007: *Beregszászi tükrök. Barangolás a Vérke-pari városban*. Útikönyv. PoliPrint, Beregszász, p. 91.
- Kovács S. 1999: *Kárpátaljai útravaló. Úti olvasmány*. Püski, Budapest, p. 182.
- Németh A. 2000: *Kárpátalja*. Széchenyi Nyomda, Győr, p. 162.
- Penckófer J. 2017: *Magyar Főiskola Ukrajnában*. ТОВ «PIK-Y» Ungvár.
- Szamborovszkyné Nagy I. – Molnár D. E. (szerk.) 2024: *Beregszász város monográfiája*. Beregszász: II. Rákóczi Ferenc KMF, p. 384.
- Tarpai J. [szerk.]: *Kárpátalja magyar szemmel*. Shark Kft., Beregszász, Ukrajna, Ungvár, Ukrajna 2021
- Zubánics L. 2001: *Beregszászi kalauz*. Beregszászi Járási Nyomda, Beregszász, p. 46.

Internetes, elektronikus források / Інформаційні ресурси

<https://wordwall.net/>

<https://viatisa.com/interaktiv-terkep/>

2.3. Múzeumlátogatás. / Відвідання музею.

Feladat: A hallgatók közösen felkutatják a Beregszász városában működő múzeumokat, galériákat, látogatható gyűjteményeket (pl. Horváth Anna Múzeum, Na'Conxypán galéria stb.). Minden hallgató választ egy helyszínt, és egyénileg megszervez és lebonyolít egy múzeumlátogatást csoporttársainak. A múzeumlátogatás lebonyolítását követően a begyűjtött adatokat és az idegenvezetés anyagát egy referátumban összegzi. / **Завдання:** Студенти спільно шукають музеї, галереї та колекції, які можна відвідати в місті Берегове (наприклад, музей Анни Горват, галерея Na'Conxurán тощо). Кожен студент обирає місце та індивідуально організовує та проводить відвідування музею для своїх одногрупників. Після відвідування музею зібрані дані та матеріал екскурсії узагальнюються у форму реферату.

Ajánlott irodalom: / Рекомендована література:

- Gál Gy. 2004: *Az idegenvezetés elmélete és gyakorlata*. Képzőművészeti Kiadó Kft.
- Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2024: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*. Стереотипне видання. Навчальний посібник. 248 с.
- Husz A. 2023: *A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák*. In: Miskolczi M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó. DOI: 10.1556/9789634549734, <https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban/>
- Кіптенко В.К., Малиновська О.Ю. 2024: *Організація екскурсійних послуг*. Стереотипне видання. Підручник. 518 с.
- Kubesch M. 2010: *Az idegenvezetés gyakorlata*. Budapest
- Негодченка В.О. 2023 (заг. ред.): *Екскурсологія*. Підручник. 370 с.

Internetes, elektronikus források / Інформаційні ресурси

- <https://kmf.uz.ua/hu/a-foiskola-egysegei/tanszekek/foldtudomanyi-es-turizmus-tanszek/asvany-es-kozettar/>
- <https://kmf.uz.ua/hu/a-foiskola-egysegei/tanszekek/foldtudomanyi-es-turizmus-tanszek/barkats-jeno-asvanytar/>
- <https://beregszasz.eu/esemeny/901>
- <https://magyarhaz.in.ua/hu/locations>

<https://kmf.uz.ua/hu/a-foiskola-egysegei/fodo-sandor-kulturalis-kozpont/polonyi-katalin-textilmuzeum/>

<https://kmf.uz.ua/hu/a-foiskola-egysegei/fodo-sandor-kulturalis-kozpont/na-conxypan-galeria-2/>

2.4. A turisztikai útvonalak kidolgozásának fontosabb lépései. Kárpátaljai kirándulás: autóbuszos, gyalogos idegenvezetés. / Головні етапи створення туристичних маршрутів. Автобусна екскурсія Закарпаттям.

Feladat: A hallgatók megterveznek egy tetszőleges kárpátaljai (autóbuszos) kirándulást. Csoportfeladatként kidolgozzák a kirándulással kapcsolatos dokumentumcsomagot, majd megszervezik és lebonyolítják azt. / **Завдання:** Учні планують автобусну поїздку на Закарпатті за власним вибором. В якості групового завдання вони розробляють пакет документів, пов'язаних з поїздкою, потім організовують і проводять її.

Ajánlott irodalom / Рекомендована література:

Gál Gy. 2004: *Az idegenvezetés elmélete és gyakorlata*. Képzőművészeti Kiadó Kft.

Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2024: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*. Стереотипне видання. Навчальний посібник. 248 с.

Husz A. 2023: *A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák*. In: Miskolczi M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó. DOI: 10.1556/9789634549734, <https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban/>

Кіпченко В.К., Малиновська О.Ю. 2024: *Організація екскурсійних послуг*. Стереотипне видання. Підручник. 518 с.

Kubesch M. 2010: *Az idegenvezetés gyakorlata*. Budapest

Негодченка В.О. 2023 (заг. ред.): *Екскурсологія*. Підручник. 370 с.

Internetes, elektronikus források / Інформаційні ресурси

<https://wordwall.net/>

<https://viatisa.com/interaktiv-terkep/>

2.5. Virtuális idegenvezetés Kárpátalja turistaútvonalai mentén. / Віртуальна екскурсія тематичними маршрутами Закарпаття.

Feladat: Válasszon egy útvonalat Kárpátalja turistaútvonalai közül! Az útvonalhoz készítsen egy prezentációt! A prezentáció felhasználásával mutassa be röviden az útvonalat csoporttársainak, melyet tartalmas idegenvezetéssel egészítsen ki! Készítsen egy interaktív feladatot a WordWall segítségével az útvonal bemutatása során elhangzott információkkal kapcsolatosan, melyet a virtuális idegenvezetés végén használjon fel! Az útvonalhoz készítsen forgatókönyvet! / **Завдання:** Виберіть один із туристичних маршрутів Закарпаття. Створіть презентацію для маршруту. Використовуючи презентацію, коротко презентуйте однокласникам маршрут, доповнивши його змістовною екскурсією. Використовуйте WordWall, щоб створити інтерактивне завдання, пов'язане з інформацією, наданою під час презентації маршруту, яке можна використовувати в кінці віртуального туру. Створіть сценарій для маршруту.

Ajánlott irodalom: / Рекомендована література:

- Deschmann A. 1990: *Kárpátalja műemlékei*. Pannon Nyomda, Budapest, p. 230
- Horváth Z. Gy. – Kovács S. 2002: *Kárpátalja kincsei*. Masszi Kiadó és Romanika Kiadó, Budapest. p. 311
- Kollar, T. (szerk.) 2013. *Középkori templomok a Tiszától a Kárpátokig. Középkori templomok útja Szabolcsban, Beregben és Kárpátalján*. Második kötet. Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési és Környezetgazdálkodási Ügynökség Nonprofit Kft., Nyíregyháza, p. 449
- Kovács E. 2007: *Beregszászi tükrök. Barangolás a Vérke-pari városban*. Útikönyv. PoliPrint, Beregszász, p. 91
- Kovács S. 1999: *Kárpátaljai útravaló. Úti olvasmány*. Püski, Budapest, p. 182
- Kovály O. – Tóth A. (szerk.) 2023: *Őseink nyomában*. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács, Beregszász, p. 20. / Коваль О. – Товт А. (укл.) 2023: *Слідами угорців*. Закарпатська угорська туристична рада, Берегове, 20 с.
- Kovály O. – Tóth A. (szerk.) 2023: *Beregvidék öröksége*. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács, Beregszász, p. 28. / Коваль О. – Товт А. (укл.) 2023: *Скарби Берегівщини*. Закарпатська угорська туристична рада, Берегове, 28 с.

- Kovály O. – Tóth A. (szerk.) 2023: *A Tisza születése*. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács, Beregszász, p. 24. / Коваль О. – Товт А. (укл.) 2023: *Народження р. Тиса*. Закарпатська угорська туристична рада, Берегове, 24 с.
- Kovály O. – Tóth A. (szerk.) 2023: *Ung-vidék tájain*. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács, Beregszász, p. 20. / Коваль О. – Товт А. (укл.) 2023: *Мандрівки долиною р. Уж*. Закарпатська угорська туристична рада, Берегове, 20 с.
- Kovály O. – Tóth A. (szerk.) 2023: *Verhovina tájain*. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács, Beregszász, p. 20. / Коваль О. – Товт А. (укл.) 2023: *Краями Верховини*. Закарпатська угорська туристична рада, Берегове, 20 с.
- Németh A. 2000: *Kárpátalja*. Széchenyi Nyomda, Győr, p. 162
- Penckófer J. 2017: *Magyar Főiskola Ukrajnában*. ТОВ «PIK-Y» Ungvár.
- Tarpai J. [szerk.]: *Kárpátalja magyar szemmel*. Shark Kft., Beregszász, Ukrajna, Ungvár, Ukrajna 2021
- Zubánics L. 2001: *Beregszászi kalauz*. Beregszászi Járási Nyomda, Beregszász, p. 46

Internetes, elektronikus források / Інформаційні ресурси

<https://wordwall.net/>

<https://viatisa.com/interaktiv-terkep/>

Alapművek / Базова література

- Carvalho, J. V., Abreu, A., Liberato, P. & Peña, A. (editors). 2023: *Advances in Tourism, Technology and Systems*. Springer Nature Singapore. <https://doi.org/10.1007/978-981-99-0337-5>
- De La Harpe, M., & Sevenhuysen, K. 2020: New Technologies in the Field of Tourist Guiding: Threat or Tool? *Journal of Tourismology*, 13–33. <https://doi.org/10.26650/jot.2020.6.1.0009>
- Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2024: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*. Стереотипне видання. Навчальний посібник. 248 с.
- Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. 2020: *Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності*, Навчальний посібник, ЦУЛ, 178 с.
- Husz A. 2023: *A 21. század kihívásai az idegenvezetésben – alternatív városnézési formák*. In: Miskolczi M. (szerk.) *Változó perspektívák napjaink turizmusában*. Akadémiai Kiadó. DOI: 10.1556/9789634549734, <https://mersz.hu/miskolczi-valtozo-perspektivak-napjaink-turizmusaban//>
- Jancsik A., Jászberényi M., Kökény L. 2019: *Az utazásszervezés új dimenziói*. Budapest, Akadémiai Kiadó
- Кіптенко В.К., Малиновська О.Ю. 2024: *Організація екскурсійних послуг*. Стереотипне видання. Підручник. 518 с.
- Kundi V. 2024: Relevance and legal background of tourist guiding in Hungary. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*. 8(12): 6522. <https://doi.org/10.24294/jipd.v8i12.6522>
- Kubesch M. 2010: *Az idegenvezetés gyakorlata*. Budapest Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft.
- Негодченка В.О. 2023 (заг. ред.): *Екскурсологія*. Підручник. 370 с.
- Raffai E. – Hopp É. 2024: A telepített idegenvezetők marketingtevékenysége / The marketing activity of tour representatives. Műhelytanulmányok/Research papers. *TURIZMUS BULLETIN* XXIV. évfolyam 3. szám (2024) – DOI: 10.14267/TURBULL.2024v24n3.5
- Закон України «Про внесення змін до закону України «Про туризм», від 18 листопада 2003 року, № 1282- IV.

Kiegészítő olvasmányok / Допоміжна література

- Berghauer S. – Sass E. (szerk.) 2019: *A kárpátaljai magyarság turizmusfejlesztési stratégiája*. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács. Beregszász.
- Deschmann L. 1990: *Kárpátalja műemlékei*. Tájak-Korok-Múzeumok Egyesület, Budapest. 230 p.
- El-Menshawy S. 2016: Effective Rapport in Tourist Guiding (Interpretation of Themes). J Socialomics 5: 172. doi: 10.4172/2167-0358.1000172
- Gál Gy.: *Az idegenvezetés elmélete és gyakorlata*. Képzőművészeti Kiadó Kft. 2004
- Horváth Z. 2023: *Bakancsra fel! Túralehetőségek Kárpátalján*. Útikönyv. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács, Beregszász.
- Горват З. 2023: *Взуваймо черевіки! Маршрути для здійснення походів на Закарпатті*. Путівник. Закарпатська угорська туристична рада, Берегове.
- Horváth Z. Gy. – Kovács S. 2002: *Kárpátalja Kincsei*. Masszi Kiadó és Romantika Kiadó, Beregszász.
- Король О. Д. 2016: *Організація екскурсійних послуг у туризмі* Навчально-методичний посібник. - Чернівці: Чернівецький національний університет, 144 с. https://get.ucoz.net/_ld/4/418_Organizatsiya_e.pdf
- Kovács S. 1999: *Kárpátaljai útravaló*. Püski Kiadó, Budapest, p. 184
- Kovács S. 2004: *Bús düledékein... Kárpátalja középkori várépítészeti emlékei*, Minerva Műhely, Budapest, p. 44
- Kovács S. (szerk.) 2003: *Kárpátalja térképe*. DIMAP Bt., Budapest
- Kovács S. 2005: *Ahol a Tisza születik, Kárpátaljai barangoló a forrásvidéken*. Hungarovox Kiadó, Budapest, p. 64
- Kovács S. 2006: *Verecke: földrajzi és történelmi barangolás a vidéken*. Hungarovox Kiadó, Budapest, p. 95
- Kovács S. 2007: *Máramarosi bércek között. Kárpátalja máramarosi térségének kalauza*. Romanika Kiadó, Budapest, p. 344
- Kovács S. 2008A: *Bús düledékeiden: Kárpátalja vár és kastélykalauza*. Romanika Kiadó, Budapest, p. 200
- Kovács S. 2008B: *A munkácsi vár*, Romanika Kiadó, Budapest, p. 24
- Kovács S. 2010: *Honfoglalásunk hét emlékműve*, Romanika Kiadó, Budapest, p. 112
- Kovács S. 2015: *Verecke – a honfoglalás kapuja*, Romanika Kiadó, Budapest, p. 288
- Kovács S. – Bakura S. 1996: *Kirándulások a Kárpátok alján és bércein*. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, p. 149

- Kovály O. – Tóth A. (szerk.) 2023: *Őseink nyomában*. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács, Beregszász, p 20. / Коваль О. – Товт А. (укл.) 2023: *Слідами угорців*. Закарпатська угорська туристична рада, Берегове, 20 с.
- Kovály O. – Tóth A. (szerk.) 2023: *Beregvidék öröksége*. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács, Beregszász, p 28. / Коваль О. – Товт А. (укл.) 2023: *Скарби Берегіщини*. Закарпатська угорська туристична рада, Берегове, 28 с.
- Kovály O. – Tóth A. (szerk.) 2023: *A Tisza születése*. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács, Beregszász, p 24. / Коваль О. – Товт А. (укл.) 2023: *Народження р. Тиса*. Закарпатська угорська туристична рада, Берегове, 24 с.
- Kovály O. – Tóth A. (szerk.) 2023: *Ung-vidék tájain*. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács, Beregszász, p 20. / Коваль О. – Товт А. (укл.) 2023: *Мандрівки долиною р. Уж*. Закарпатська угорська туристична рада, Берегове, 20 с.
- Kovály O. – Tóth A. (szerk.) 2023: *Verhovina tájain*. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács, Beregszász, p 20. / Коваль О. – Товт А. (укл.) 2023: *Краями Верховини*. Закарпатська угорська туристична рада, Берегове, 20 с.
- Kruczek, Z. 2013: The role of tourist guides and tour leaders in the shaping of the quality of regional tourist products.
https://www.researchgate.net/publication/258244104_THE_ROLE_OF_TOURIST_GUIDES_AND_TOUR_LEADERS_IN_THE_SHAPING_OF_THE_Q
- Rabotić, B. 2010: Tourist Guides in Contemporary Tourism. International Conference On Tourism And Environment, Philip Noel-Baker University, Sarajevo, Bosnia & Herzegovina, 4-5 March, 2010, pp. 353-364
- Penckófer J. 2017: *Magyar Főiskola Ukrajnában*. ТОВ «PIK-Y» Ungvár.
- Писаревський І. М. 2012: *Планування та організація туристських маршрутів*: підручник / І. М. Писаревський, М. В. Тонкошкур ; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків: ХНАМГ, 304 с.
- Szamborovszkyné Nagy I. – Molnár D. E. (szerk.) 2024: *Beregszász város monográfiája*. Beregszász: II. Rákóczi Ferenc KMF, p. 384.
- Sass E. – Berghauer S. (szerk.) 2019: *Kárpátalja magyarlakta területeinek turisztikai helyzetfelmérése*. Kutatási beszámoló. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács. Beregszász,
- Tarpai J. [szerk.] 2021: *Kárpátalja magyar szemmel*. Shark Kft., Beregszász, Ukrajna, Ungvár, Ukrajna 2021

Торпоі Й. (під ред.) 2022:–*Закарпаття очима угорців*. Путівник. Колективна монографія. Берегове–Ужгород: ТОВ «Шарк», 480 с.

Zubánics L. 2000: *Beregszászi kalauz*. Beregszászi Járási Nyomda, Beregszász.

Internetes, elektronikus források / Інформаційні ресурси

<https://kmf.uz.ua/hu/a-foiskola-egysegei/tanszekek/foldtudomanyi-es-turizmus-tanszek/asvany-es-kozettar/>

<https://kmf.uz.ua/hu/a-foiskola-egysegei/tanszekek/foldtudomanyi-es-turizmus-tanszek/barkats-jeno-asvanytar/>

<https://beregszasz.eu/esemeny/901>

<https://magyarhaz.in.ua/hu/locations>

<https://kmf.uz.ua/hu/a-foiskola-egysegei/fodo-sandor-kulturalis-kozpont/polonyi-katalin-textilmuzeum/>

<https://kmf.uz.ua/hu/a-foiskola-egysegei/fodo-sandor-kulturalis-kozpont/na-conxypan-galeria-2/>